

**HOTUBA YA WAZIRI WA MAMBO YA NDANI YA NCHI MHE. MHANDISI HAMAD
M. Y. MASAUNI (MB.), AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO NA
MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2023/24**

UTANGULIZI

1. ***Mheshimiwa Spika***, naomba kutoa hoja kwamba, Bunge lako lipokee na kujadili Taarifa ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Mwaka 2022/23 na kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fedha kwa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa mwaka 2023/24.
2. ***Mheshimiwa Spika***, awali ya yote nitumie fursa hii kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kunipa afya njema na kuweza kusimama katika Bunge hili kuwasilisha Hotuba hii. ***Pamoja na Muhtasari nitakaowasilisha, naomba hotuba yangu yote iingizwe katika Hansard ya Bunge.***
3. ***Mheshimiwa Spika***, kipekee namshukuru Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Amiri Jeshi Mkuu, Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan kwa kuniamini kuendelea kuwa Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi. Nampongeza Mhe. Rais kwa kuendelea kuingoza vema nchi yetu inayoongozwa na Chama cha Mapinduzi Mapinduzi (CCM). Wote tunashuhudia hali ya amani, utulivu na usalama ikiendelea kuwepo nchini, ikiwa ni mionganoni mwa misingi ya maendeleo ya Taifa letu.
4. ***Mheshimiwa Spika***, pongezi zangu pia nazitoa kwa Viongozi wote wa Kitaifa akiwemo Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi Mhe. Dkt. Hussein Ali Mwinyi, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb.) na Spika wa Bunge la Jamhuri ya

Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Tulia Ackson Mwansasu (Mb.) na Naibu Spika Mhe. Mussa Azan Zungu (Mb.).

5. ***Mheshimiwa Spika***, Viongozi wote hawa kwa pamoja wameonesha uwezo mkubwa katika kumsaidia Mhe. Rais kuliongoza Taifa letu. Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi itaendelea kupokea na kutekeleza maelekezo ya Viongozi hawa yenye lengo la kuimarisha utendaji wa Wizara ili kuongeza ufanisi katika kuhudumia wananchi.
6. ***Mheshimiwa Spika***, kwa mara nyine namshukuru Mhe. Rais kwa kufanya uteuzi wa baadhi ya Viongozi wa Wizara hii. Tarehe 09 Desemba, 2022 Mhe. Rais alimteua Bw. Kaspar K. Mmuya kuwa Katibu Mkuu wa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi. Tarehe 20 Agosti, 2022 alimteua Kamishna wa Polisi Camillus M. Wambura kuwa Inspekte Jenerali wa Jeshi la Polisi. Vilevile, tarehe 24 Agosti, 2022 Mhe. Rais alimpandisha cheo na kumteua Kamishna Msaidizi Mwandamizi wa Magereza Mzee Ramadhani Nyamka kuwa Kamishna Jenerali wa Magereza. Kwa niaba ya watumishi wote wa Wizara hii nawapongeza kwa uteuzi huo. **HONGERENI SANA**. Pia, tarehe 18 Aprili, 2023 Mhe. Rais alimteua Mhe. Balozi Khamis Sued Kagasheki kuwa mwenyekiti wa Bodi ya Parole, nampongeza kwa uteuzi huo.
7. ***Mheshimiwa Spika***, natumia nafasi hii pia kuwapongeza na kuwashukuru Waheshimiwa Wabunge wote ikijumuisha Wajumbe Mahiri wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama (NUU) chini ya uongozi wa Mhe. Vita Rashid Kawawa Mbunge wa Jimbo la Namtumbo na Makamu Mwenyekiti Mhe. Vincent Paul Mbogo Mbunge wa Jimbo la Nkasi Kusini. Kamati hii imekuwa na mchango muhimu katika kutoa maoni, ushauri na imetoa ushirikiano mkubwa uliosaidia kuboresha bajeti ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa Mwaka 2023/24.

Mapitio ya Mapato na Matumizi ya Fedha kwa Mwaka 2022/23

8. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2022/23 Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi iliidhinishiwa bajeti ya jumla ya Shilingi trioni 1.21. Hadi kufikia mwezi Mei, 2023 jumla ya Shilingi bilioni 976.87 zilipokelewa na Wizara, sawa na **asilimia 80.61** ya bajeti yote iliyoidhinishwa na Bunge. Aidha, Wizara ilipokea jumla ya Shilingi bilioni 82.52 kwa ajili ya kulipa madeni ya watumishi, wakandarasi, wazabuni na watoa huduma. Pia, Wizara imekusanya jumla ya Shilingi bilioni 264.66 zilikusanywa, sawa na **asilimia 72** ya lengo la kukusanya Shilingi bilioni 367.60.

A. MAFANIKIO YALIYOPATIKANA KATIKA MWAKA 2022/23

- 9.** *Mheshimiwa Spika*, kupitia utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya mwaka 2022/23 Wizara imefanikiwa kukamilisha jumla ya miradi 23 ambayo ni: ujenzi wa majengo mawili (2) ya makazi ya familia 24 za askari Polisi Mabatini – Mwanza; nyumba nne (4) za kuishi familia nane (8) za askari Polisi Kusini Pemba; jengo moja (1) la kuishi familia nne (4) za askari Kaskazini Pemba; Ofisi tatu (3) za Makamanda wa Polisi wa Mikoa ya Kusini Unguja, Kaskazini Unguja, na Mkoa wa Kipolisi Tarime – Rarya; nyumba tatu (3) za kuishi Makamishna wa Jeshi la Polisi – Jijini Dodoma; Vituo vitatu (3) vya Polisi Daraja “A” vilivyopo Lushoto – Tanga, Wanging’ombe – Njombe na Kigamboni – Dar es Salaam; na Kituo cha Polisi Daraja “B” Ruangwa – Lindi.
- 10.** *Mheshimiwa Spika*, miradi mingine iliyokamilika ni vituo viwili (2) vya Polisi Daraja “C” Kizimkazi – Kusini Unguja na Kirongwe Mkoa wa Kipolisi Tarime – Rarya; ujenzi wa wodi ya wazazi na chumba cha upasuaji katika Zahanati ya FFU Ukonga – Dar es Salaam; vituo vitatu (3) vya Zimamoto na Uokoaji vilivyopo Nzuguni na Chamwino – Dodoma na Kituo Kikuu cha Zimamoto na Uokoaji TAZARA – Dar es Salaam; Ofisi za Uhamiaji Mikoa ya Geita, Lindi na Manyara; na Ofisi za Uhamiaji za Wilaya za Masasi, Nanyumbu, Newala na Tandahimba.
- 11.** *Mheshimiwa Spika*, kukamilika kwa miradi 23 ambayo mingi ilikuwa haijakamilika kwa muda mrefu, kumeweka historia ndani ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi. Historia hii ni matokeo ya dhamira ya dhati aliyonayo Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Amiri Jeshi Mkuu ya

kuleta mageuzi katika Wizara hii kwa kuviwezesha na kuviimarisha vyombo vyake vya usalama ili viweze kuhudumia wananchi kwa weledi na ufanisi zaidi.

- 12. *Mheshimiwa Spika*,** Wizara imefanikiwa kupokea jumla ya magari 162, ambapo 156 ni ya Jeshi la Polisi; manne (4) ya Jeshi la Zimamoto na Uokoaji na magari mawili ni ya Makao Makuu ya Wizara. Mafanikio mengine ni kuanza kutoa huduma za Polisi katika Kata 3,956 za Tanzania Bara na Shehia 388 za Zanzibar; wakimbizi 10,335 walipatiwa suluhisho la kudumu, ambapo wakimbizi 5,324 walirejeshwa kwa hiari yao nchini Burundi na wakimbizi 5,011 walihamishiwa katika mataifa ya Marekani, Canada, Ufaransa na Australia; na kuanza kutumika kwa mfumo wa NIDA wa kielektroniki katika kuwasilisha maombi ya usajili na utambuzi wa watu.

B. MAENEKO YA KIPAUMBELE KATIKA BAJETI YA MWAKA 2023/24

- 13. *Mheshimiwa Spika*,** Wizara kwa mwaka 2023/24 imeweka kipaumbele katika maeneo yafuatayo: kuendelea kudumisha amani na usalama wa raia na mali zao kwa kufanya doria, misako na operesheni maalum; kuendeleza ushirikishwaji jamii kwenye ulinzi wa umma; kukamilisha miradi ya maendeleo inayoendelea kutekelezwa; kuimarisha matumizi ya TEHAMA katika utoaji wa huduma na ukusanyaji wa maduhuli ya Serikali; kuboresha mazingira ya kazi na makazi kwa watumishi na askari; na kuongeza vitendea kazi vya kisasa katika kutoa huduma ikiwemo magari, boti, helkopta, pikipiki pamoja na mitambo na zana za kisasa.
- 14. *Mheshimiwa Spika*,** maeneo mengine ya kipaumbele ni: kuimarisha ufuatilaji wa miradi ya maendeleo; kuimarisha usimamizi wa Sheria ya Usalama Barabarani ili kupunguza matukio ya ajali na kufanya mapitio ya Sheria nyingine zinazohusu Wizara na kuandaa Kanuni; kuboresha huduma za urekebu wa wafungwa; kuimarisha uzalishaji katika mashamba ya magereza kwa ajili ya mahitaji ya chakula cha wafungwa na mahabusu; kuimarisha mashirika yaliyopo chini ya Wizara; kutoa mafunzo kwa watumishi raia na askari; kuendelea kutoa elimu kwa

umma kuhusu masuala yanayohusu Wizara; na kuimarisha utunzaji wa mazingira kwenye Magereza na Makambi ya Wakimbizi.

- 15. *Mheshimiwa Spika***, kwa ujumla Wizara itaendelea kusimamia maboresho yanayoendelea kwenye vyombo vyake vya usalama pamoja na kuendelea kufanya kazi maelekezo ya Mhe. Rais anayoyatoa na yatakayotolewa kuitia Tume ya Uboreshaji wa Haki Jinai, inayohusisha masuala ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi.

C. TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2022/23 NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2023/24

Upandishaji Vyeo

- 16. *Mheshimiwa Spika***, jumla ya watumishi 1,696 wa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi walipandishwa vyeo. Idadi hiyo inajumuisha maafisa, wakaguzi na askari 622 wa Jeshi la Polisi, 130 wa Jeshi la Magereza, 762 wa Jeshi la Zimamoto na Uokoaji na 182 wa Idara ya Uhamiaji. Katika mwaka 2023/24 Wizara itaendelea kuwapandisha vyeo maafisa, wakaguzi, askari na watumishi raia katika ngazi mbalimbali.

Ajira kwa Askari na Watumishi Raia

- 17. *Mheshimiwa Spika***, katika mwaka 2022/23 Serikali imetoa kibali cha kuajiri jumla ya watumishi 6,608 kwa majeshi yaliyopo chini ya Wizara. Kati ya hao, 3,158 ni askari polisi na 57 ni watumishi raia wa Jeshi la Polisi, 1,975 ni askari wa Jeshi la Magereza, askari 79 kwa ajili ya Jeshi la Zimamoto na Uokoaji, ambao watapelekwa katika Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo – Zanzibar (KMKM) kwa ajili ya kupata mafunzo ya uogeleaji na uokoaji. Idara ya Uhamiaji imeajiri askari 818 ambao wameanza kazi mwezi Septemba, 2022 na wengine 521 wameanza mafunzo ya awali.

- 18.** *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2023/24 Wizara inatarajia kuajiri jumla ya askari 3,117 kwa lengo la kuboresha utendaji kazi. Kati ya hao, askari 2,000 ni wa Jeshi la Polisi, 517 wa Jeshi la Magereza, 200 wa Jeshi la Zimamoto na Uokoaji na 400 wa Idara ya Uhamiaji.

Mafunzo kwa Watumishi

- 19.** *Mheshimiwa Spika*, jumla ya maafisa, wakaguzi, askari na watumishi raia 7,282 wameendelea kupatiwa mafunzo ya kuwajengea uwezo. Kati ya hao, 69 ni wa Makao Makuu ya Wizara, 5,041 Jeshi la Polisi, 662 Jeshi la Magereza, 764 Jeshi la Zimamoto na Uokoaji na 751 Idara ya Uhamiaji. ***Mafunzo hayo yamegharamiwa na Serikali kwa asilimia 100 bila kuwa na makato yoyote kutoka kwenye posho za askari***. Katika mwaka 2023/24 Wizara itaendelea kuwapatia mafunzo ya kuwajengea uwezo wa kiutendaji askari na watumishi raia. Jumla ya Shilingi bilioni 29.93 zimetengwa ili kuwezesha mafunzo hayo. Hivyo, napenda kusisitiza kuwa Askari wote wa Vyombo vya Usalama chini ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi wataendelea kupata mafunzo bila kukatwa posho zao kama nilivyoeleza katika Hotuba yangu ya mwaka 2022/23.

Ununuzi wa Sare za Maafisa na Askari

- 20.** *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2022/23 imetoa jumla ya Shilingi bilioni 10.25 kwa ajili ya ununuzi wa sare za maafisa na askari wa Vyombo vya Usalama vilivyopo chini ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi. Zabuni za ununuzi wa Sare hizo zimetolewa kwa Shirika la Jeshi la Polisi na Shirika la Magereza (SHIMA). Aidha, jumla ya Shilingi bilioni 2.87 zimetolewa kwa ajili ya kununua jozi za viatu vya maafisa na askari. Viatu hivyo vitanunuliwa kutoka Kampuni ya kutengeneza Bidhaa za Ngozi *Kilimanjaro International Leather Company*.
- 21.** *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2023/24 Serikali imetenga jumla ya bilioni 16.02 kwa ajili ya ununuzi wa sare za maafisa na askari. Aidha, ninahamasisha mashirika yaliyopo chini ya Wizara yaendelee kushiriki katika zabuni za ununuzi

wa sare za Vyombo vyatya Usalama chini ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa lengo la kupata sare zenyenye ubora na bei nafuu pamoja na kuwezesha mashirika kujiimarisha kwa kuzingatia fursa zilizopo kwenye vyombo hivyo.

Mapitio ya Sheria, Kanuni na Itifaki

22. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imefanya mapitio ya kanuni zifuatazo: Kanuni za Kuzuia Ugaidi za Mwaka 2022; Kanuni za Usajili na Utambuzi wa Watu za Mwaka 2014; Kanuni za Viza za Uhamiaji za mwaka 2016; na Marekebisho ya Amri ya uanzishaji wa Bodi ya Shirika la Uzalishaji Mali la Magereza ya Mwaka 2006. Aidha, Kanuni za Kudumu za Idara ya Uhamiaji, 2023 zimetungwa.
23. **Mheshimiwa Spika**, vilevile, Serikali iliridhia Itifaki ya Mkataba wa Umoja wa Nchi Huru za Afrika wa Kuzuia na Kupambana na Ugaidi ya Mwaka 2004. Azimio la Itifaki hiyo liliridhiwa na Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania mwezi Septemba, 2022. Pia, Serikali iliridhia Itifaki ya Uwezeshaji wa Uingiaji na Utokaji wa Watu ya Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika ya Mwaka 2005. Azimio la Itifaki hii litawasilishwa Bungeni kwa ajili ya kuridhiwa kwa mujibu wa Ibara 63(3)(e) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya mwaka 1977.
24. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2023/24 Wizara itafanya mapitio ya baadhi ya Sheria ili kuimarisha usimamizi ikiwemo: Sheria ya Uhamiaji, Sura ya 54; Sheria ya Parole, Sura ya 400; Sheria ya Jumuiya, Sura ya 337; Sheria ya Wakimbizi Na. 9 ya mwaka 1998; na Sheria ya Usajili na Utambuzi wa Watu ya mwaka 1986, Rejeo la mwaka 2012. Mabadiliko hayo ya sheria yataenda sambamba na marekebisho ya kanuni za sheria husika na utekelezaji wa program ya maboresho yanayoendelea ndani ya Wizara.

JESHI LA POLISI

Hali ya Usalama Nchini

25. **Mheshimiwa Spika**, wajibu wa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi ni kuhakikisha usalama wa watu na mali zao na kuendelea kuwepo kwa amani na

utulivu nchini. Hali hii inawezesha shughuli za kiuchumi na kijamii kufanyika na kuchangia katika maendeleo ya Taifa letu. Katika kutekeleza wajibu huo, Wizara hushirikiana na vyombo vingine vya Ulinzi na Usalama, jamii na wadau wengine ili kuhakikisha uhalifu wa aina zote unadhibitiwa.

26. **Mheshimiwa Spika**, pamoja na kuwepo hali ya usalama nchini, uhalifu wa makosa dhidi ya binadamu, maadili ya jamii na kuwania mali umeendelea kuwepo. Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Mei, 2023 makosa makubwa ya jinai yaliyotolewa taarifa katika Vituo vya Polisi yalikuwa 45,455 ikilinganishwa na makosa 43,771 yaliyotolewa taarifa katika kipindi kama hicho mwaka 2021/22. Sababu za kuongezeka kwa makosa hayo ni pamoja na watu kujichukulia sheria mkononi, migogoro ya ardhi na mirathi, ubakaji, ulawiti, mmomonyoko wa maadili, tamaa ya mapenzi na imani za kishirikina.
27. **Mheshimiwa Spika**, hatua zinazoendelea kuchukuliwa na Serikali ni kuendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu kuzingatia sheria, kuhamasisha jamii kutoa taarifa za makosa hayo kwa wakati kwa kushirikisha Viongozi wa Serikali za Mitaa, Vijiji na Vitongoji na kushirikisha Viongozi wa Dini katika kutoa elimu ya maadili mema kwa jamii.

Hali ya Usalama Barabarani

28. **Mheshimiwa Spika**, hali ya usalama barabarani imeendelea kuimarika kutokana na Jeshi la Polisi kuendelea kusimamia Sheria za Usalama Barabarani kwa kushirikiana na wadau. Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Mei, 2023 matukio ya ajali za barabani yamepungua kutoka matukio 1,283 ikilinganishwa na matukio 1,731 kwa kipindi kama hicho mwaka 2021/22, sawa na **asilimia 25.9**. Kupungua kwa matukio ya ajali kunatokana na kuimarisha usimamizi wa sheria, kufanyika kwa operesheni maalum, doria na misako nchi nzima. Aidha, elimu ya usalama barabarani imeendelea kutolewa kwa makundi yote yanayotumia barabara.

29. **Mheshimiwa Spika**, kufuatia mabadiliko hayo chanya na maoni ya wadau mbalimbali wakiwemo Waheshimiwa Wabunge, utayari wa wamiliki na madereva wa mabasi kuzingatia sheria na kanuni za usalama barabarani, utimamu wa Jeshi la Polisi na Vyombo vingine vya Ulinzi na Usalama, Baraza la Usalama Barabarani limefanyia kazi suala la mabasi ya abiria kusafiri masaa 24 na kutoa mapendekezo yake. Serikali inayafanyia kazi mapendekezo hayo na itatoa uamuzi.
30. **Mheshimiwa Spika**, ili kudhibiti ajali za barabarani katika mwaka 2023/24, Wizara kuititia Jeshi la Polisi litaangalia upya mfumo mzima wa utoaji wa leseni kwa kushirikiana na taasisi nyingine zinazohusika katika utoaji wa leseni. Hatua nyingine ni pamoja na kufanya uhakiki wa leseni za madereva nchini. Aidha, Serikali itaharakisha taratibu za kuweka kamera za barabarani ambazo zitasaidia kubaini matukio ya uvunjifu wa sheria katika barabara kuu kwa maeneo ambayo hayana askari polisi. Pia, operesheni maalum zitafanyika katika barabara kuu kwa lengo la kufuatilia nyendo za madereva wanaovunja sheria na kuchukua hatua stahiki.
31. **Mheshimiwa Spika**, Wizara itaendelea kuchukua hatua za kinidhamu kwa askari yoyote atakayejihusisha na vitendo vya ukiukwaji wa maadili na rushwa. Pia, Wizara itaendelea kutambua kazi zinazofanywa na askari waadilifu kama Koplo Hamisi R. Masana ambaye alikataa rushwa wakati akitekeleza majukumu yake.

Operesheni za Kupambana na Uhalifu

32. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imeendelea kutekeleza **Ibara Na.105 (a) ya Ilani ya CCM ya mwaka 2020 – 2025** inayoelekeza kuimarishwa kwa usalama wa raia na mali zao. Misako, doria na operesheni zimefanyika kwa ajili ya kupambana na uhalifu wa aina zote. Matokeo ya operesheni hizo ni kukamatwa kwa risasi 442 na silaha 198. Aidha, Wizara kuititia Jeshi la Polisi iliratibu kampeni za usalimishaji wa silaha haramu kwa hiari ikiwa ni utekelezaji wa Makubaliano ya Umoja wa Afrika ya Mwaka 2017 ambapo jumla ya silaha 1,220 zilisalimishwa.

- 33.** *Mheshimiwa Spika*, Jeshi la Polisi kwa kushirikiana na mamlaka nyingine za Serikali limefanya operesheni za kupambana na uhalifu wa Nyara za Serikali. Ushirikiano huo ulifanikisha kukamata Nyara za Serikali 2,201 zenyet uzoito wa kilo 17,211 na gramu 913 zikiwa na thamani ya Shilingi bilioni 9.55. Jumla ya watuhumiwa 917 walikamatwa na kuchukuliwa hatua za kisheria.

Uboreshaji wa Huduma ya Polisi Jamii

- 34.** *Mheshimiwa Spika*, kuanzia mwezi Julai, 2022 Jeshi la Polisi limepeleka askari katika Kata 3,956 na Shehia 388 ili kushirikiana na Maafisa Watendaji wa Kata katika masuala ya ulinzi na usalama. Pia, kurahisisha mawasiliano kati ya Jeshi la Polisi na wananchi katika kuzuia na kupambana na uhalifu. Askari hao hushirikiana na Watendaji Kata kuanzisha vikundi vyta ulinzi shirkishi katika maeneo hayo. ***Naomba kutoa wito kwa Kamati za Usalama za Mikoa, Wilaya, Kata na Vijiji kuwatambua askari Kata na Shehia na kuwapa ushirikiano stahiki.***
- 35.** *Mheshimiwa Spika*, katika kutekeleza **Ibara Na. 105(e) ya Ilani ya CCM ya mwaka 2020 – 2025**, elimu ya uhamasishaji juu ya masuala ya Ulinzi, Uzalendo kwa Taifa na usalama wa nchi yetu imeendelea kutolewa kwa jamii. Elimu hiyo imetolewa kwa kutumia vyombo vyta habari, mashulenii na nyumba za ibada kuititia Maafisa wa Polisi Jamii, Wakaguzi na Askari waliopo kwenye Kata na Shehia. ***Naomba nitumie nafasi hii kuwapongeza Askari Kata na Askari Shehia ambao wanatekeleza majukumu yao kwa kujituma na ubunifu wa hali ya juu. Miongoni mwao ni Wakaguzi Wasaidizi wa Polisi ambao ni Dkt. M. Lwena, Khalfani A. Ussi, Daniel N. Mbebeli, Msike F. Banda, Fransis S. Msuku ambao nimewatambulisha hapa Bungeni leo.*** Aidha, katika mwaka 2023/24 tathmini ya Mpango wa Wizara wa Ujenzi wa Vituo, Ofisi na Nyumba za Makazi ya Askari itafanyika ili kuzingatia mahitaji ya ujenzi wa vituo vyta polisi katika ngazi ya kata.

Dawati la Jinsia na Watoto

- 36.** *Mheshimiwa Spika*, hadi kufikia Mei, 2023 jumla ya mashauri 14,184 ya matukio ya ukatili wa kijinsia na watoto yalitolewa taarifa katika vituo vya polisi ikilinganishwa na matukio 12,642 yaliyotokea kipindi kama hicho mwaka 2021/22. Katika hatua za kudhibiti vitendo hivyo, elimu ya kuzuia na kutoa taarifa juu ya ukatili na unyanyasaji katika jamii imeendelea kutolewa katika Shule za Msingi na Sekondari, Vyuo Vikuu na Kati, Nyumba za Ibada, na kupitia vyombo vya habari. Aidha, Jeshi la Polisi limefanya mapitio ya mitaala yake na kuongeza somo la “*Gender & Child Protection*”. Mitaala hiyo imepitishwa na NACTE kwa ajili ya kutoa mafunzo kwa kada zote katika Vyuo vya Polisi.
- 37.** *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2023/24, Wizara kupitia Jeshi la Polisi litaanzisha maabara maalum kwa ajili ya kushughulikia makosa ya kimtandao juu ya unyanyasaji wa watoto. Aidha, mafunzo ya kushughulikia makosa ya ukatili wa kijinsia na unyanyasaji dhidi ya watoto yataendelea kutolewa kwa maafisa na askari. Vilevile, elimu itaendelea kutolewa kwa jamii katika mikoa yote ya Tanzania Bara na Zanzibar kuhusu kuzuia na kutoa taarifa juu ya masuala ya ukatili na unyanyasaji wa kijinsia.

Upatikanaji wa Vitendea Kazi kwa Jeshi la Polisi

- 38.** *Mheshimiwa Spika*, Jeshi la Polisi limepokea magari 150 kati ya magari 369 ikiwa ni utekelezaji wa Mkataba kati ya Serikali na Kampuni ya Ashok Leyland ya nchini India. Magari yaliyopokelewa yamepelekwa katika Vituo vya Polisi vyenye uhitaji mkubwa. Magari 219 yaliyobaki yatapokelewa kabla ya Septemba, 2023. Vilevile, Jeshi la Polisi limepata msaada wa magari 13 na pikipiki 14 kutoka kwa wadau. ***Natumia nafasi hii kuwashukuru wadau wote waliohusika kulipatia Jeshi la Polisi vitendea kazi.***
- 39.** *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2022/23 Serikali ilitenga Shilingi bilioni 15 kwa ajili ya kununua magari 101 na pikipiki 336 za Jeshi la Polisi. Hadi kufikia mwezi Mei, 2023 Shilingi bilioni 7.5 zimepokelewa ili kuwezesha ununuzi wa magari 53 na pikipiki 56, ambapo taratibu za ununuzi zinaendelea. Katika

kutekeleza maagizo ya Mhe. Rais Dkt. Samia Suluhu Hassan, magari hayo yatasambazwa kwenye wilaya nchini na pikipiki zitasambazwa kwenye kata.

40. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2023/24 Serikali imepanga kununua magari 24 kwa gharama ya Shilingi bilioni 7.68 kwa ajili ya Jeshi la Polisi. Pia, Shilingi bilioni 2.1 zitatumika kununua pikipiki 21 za kuongoza misafara ya Viongozi Wakuu wa Serikali na Shilingi bilioni 4.5 zitatumika kununua boti 10 za doria katika Bahari ya Hindi na Maziwa Makuu.
41. **Mheshimiwa Spika**, sambamba na hilo, katika mwaka 2022/23 Serikali ilitenga jumla Shiingi bilioni 3.33 kwa ajili ya ununuzi wa mafuta ili kuwezesha huduma za polisi katika ngazi ya wilaya, ambayo hupelekwa hadi katika ngazi ya kata. Serikali inaendelea kuongeza fedha hizo, ambapo katika mwaka 2023/24 jumla ya Shilingi bilioni 16.76 zimetengwa kwa ajili ya ununuzi wa mafuta ya magari na pikipiki ili kuwezesha huduma za polisi katika ngazi ya wilaya na mikoa. Lengo la Serikali ni kuongeza huduma za polisi na kuwafikia wananchi kwa haraka katika ngazi zote ikiwemo kata, vijiji na shehia.

Miradi ya Kipaumbele ya Jeshi la Polisi katika Mwaka 2023/24

42. **Mheshimiwa Spika**, Serikali imedhamiria kuendelea kuboresha utendaji wa Jeshi la Polisi kwa kuongeza kasi ya ujenzi wa makazi ya Askari, majengo ya ofisi, vituo vya polisi na ununuzi wa vitendea kazi. Katika mwaka 2023/24 Serikali imetenga Shilingi bilioni 27.19 kutekeleza miradi ya kipaumbele ifuatayo: kukamilisha ujenzi wa jengo la ghorofa tatu la askari eneo la Buyekera – Kagera; kumalizia ujenzi wa nyumba 3 za askari eneo la Tunguu, Kusini Unguja – Zanzibar; na kukamilisha ujenzi wa Ofisi ya Kamanda wa Polisi Mkoa wa Manyara.
43. **Mheshimiwa Spika**, miradi mingine ni kumalizia ujenzi wa Vituo viwili (2) vya Polisi Daraja “B” vya Bariadi – Simiyu na Mkuranga – Pwani ; kumalizia ujenzi wa Kituo cha Polisi Daraja “C” Igoma – Mbeya; ujenzi wa jengo la ghorofa la askari katika Kambi ya Polisi FFU Dodoma; ujenzi wa *Rest House* ya Polisi Mkoa wa

Arusha; ujenzi wa jengo la Maktaba Chuo cha Polisi Zanzibar; na jengo la wagonjwa wa nje awamu ya pili katika Hospitali ya Polisi Kilwa Road – Dar es Salaam.

44. **Mheshimiwa Spika**, ukarabati wa makazi ya Askari, vituo na ofisi utafanyika kama ifuatavyo: majengo mawili (2) ya ghorofa moja (1) na nyumba mbili (2) za za askari 12 Makunduchi, Kusini Unguja – Zanzibar; majengo matatu (3) yenye ghorofa moja (1) ya askari 12 Wete Kaskazini Pemba – Zanzibar; majengo 10 ya kuishi askari familia 40 Kambi ya Polisi Ziwani – Zanzibar; na jengo la ghorofa mbili (2) la askari Kambi ya Polisi Ziwani, Mjini Magharibi – Zanzibar.
45. **Mheshimiwa Spika**, ukarabati utafanyika katika maghorofa 90 ya kuishi familia za Askari 360 katika Kambi ya Polisi Kilwa Road – Dar es Salaam ambapo; Ofisi ya FFU Kambi ya Polisi Ziwani, Mjini Magharibi – Zanzibar; na Kituo cha Polisi Daraja B Malindi, Mjini Magharibi – Zanzibar. Kazi nyingine zitakazotekelawa kwa mwaka 2023/24 ni kununua vifaa vya uchunguzi kwa ajili ya maabara ya Uchunguzi wa Sayansi ya Jinai pamoja na vifaa vingine vya kijeshi.

Maboresho katika Mfuko wa Tuzo na Tozo

46. **Mheshimiwa Spika**, Mfuko wa Tuzo na Tozo ulianzishwa kwa mujibu wa Kifungu cha 66(1) cha Sheria ya Jeshi la Polisi na Polisi Wasaidizi, Sura ya 322. Kwa mujibu wa Kifungu cha 66(4) cha Sheria hiyo malengo ya Mfuko huo ni pamoja na: kutoa msaada kwa familia za askari waliofariki wakiwa wanatekeleza majukumu yao ya kazi; kutoa tuzo kwa matendo ya kishujaa kwa askari; na ujenzi wa miundombinu ya polisi.
47. **Mheshimiwa Spika**, Wizara iliunda Timu ya Watalamu kwa ajili ya kufanya uchambuzi wa Mfuko wa Tuzo na Tozo uliopo chini ya Jeshi ya Polisi na kutoa mapendekezo ya kuuboresha. Pamoja na masuala yaliyopendekezwa na Timu, Wizara imepanga kufanya mambo yafuatayo: kugawanya mapato ya mfuko na kulindwa (reinfenced) kwa mgawanyo wa asilimia 40 kwa matumizi ya ustawi wa askari na asilimia 60 kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya miundombinu ya Jeshi

la Polisi. Shirika la Jeshi la Polisi litatafuta mkopo katika taasisi za fedha kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya miundombinu na marejesho ya mkopo yatafanyika kuitia fedha za Mfuko wa Tuzo na Tozo. Aidha, Wizara itaweka mikakati thabiti ya kulinda vyanzo vya mapato vya Mfuko.

- 48.** *Mheshimiwa Spika*, maboresho hayo pia yanahusisha: kutunga Kanuni za Mfuko wa Tuzo na Tozo, ambapo Rasimu ya Kanuni hizo imeandaliwa; na kufanya maboresho ya menejimenti na uendeshaji wa Shirika la Polisi kwa ujumla. Lengo ni kuimarisha utendaji kazi wa Shirika hilo na kuliwezesha Jeshi la Polisi kubaki na jukumu la msingi la ulinzi na usalama wa raia na mali zao. Aidha, maboresho hayo yatawezesha kuongeza kasi ya ujenzi wa miundombinu ya Jeshi la Polisi kipaumbele kikiwa ni kwenye ujenzi wa vituo vya polisi katika ngazi ya kata na shehia. *Hivyo, natoa wito kwa Waheshimiwa Wabunge kuwahamasha wananchi kuanza maandalizi ya kutafuta maeneo na kuanza hatua za awali za ujenzi na baada ya taratibu zote za kisheria kukamilika kipaumbele kitatolewa katika kata zilizoonesha mwamko wa wito huu.*
- 49.** *Mheshimiwa Spika*, miradi ambayo Serikali imepanga kuikamilisha kuitia Mfuko wa Tuzo na Tozo katika mwaka 2023/24 kwa jumla ya Shilingi bilioni 4.24 ni kama ifuatayo: ujenzi wa jengo la Kamanda wa Polisi Mtwara; ujenzi wa Kituo cha Polisi Daraja B Namtumbo – Ruvuma; ujenzi wa jengo la RPC Rufiji; ujenzi wa bweni la wanafunzi Kidatu; kujenga Kituo cha Polisi Daraja C Kitangari, Newala – Mtwara; na ujenzi wa Kituo cha Polisi Daraja B Misungwi – Mwanza.
- 50.** Mheshimiwa Spika, miradi mingine itakayokamilishwa katika mwaka 2023/24 kuitia fedha za mfuko huo ni: ujenzi wa Kituo cha Polisi Daraja B Chang'ombe – Dodoma; kukarabati Kituo cha Polisi Micheweni – Zanzibar; ukarabati wa Makao Makuu ya Polisi Zanzibar; ukarabati wa jengo la Maabara ya Uchunguzi wa Kisayansi – Dar es Salaam; kukamilisha nyumba tano (5) za makazi ya familia 20 za Askari Polisi eneo la Mfikiwa – Kaskazini Pemba; kukamilisha nyumba saba (7)

za makazi ya familia 14 za Askari Polisi eneo la Finya – Kusini Pemba; ukarabati wa Shule ya Polisi Moshi – Kilimanjaro; na kuendelea na upimaji wa viwanja vya Jeshi la Polisi.

SHIRIKA LA UZALISHAJI MALI LA JESHI LA POLISI

- 51.** *Mheshimiwa Spika*, Shirika linaendelea na utekelezaji wa miradi ya kimkakati iliyopo katika hatua mbalimbali za utekelezaji ikiwemo ifuatayo:

Mradi wa Usindikizaji Fedha (Cash In Transit)

- 52.** *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2022/23 utekelezaji wa mradi wa usindikizaji fedha umeanza kwa Benki ya NMB. Naipongeza Benki ya NMB kwa kushirikiana na Shirika hilo katika kazi hiyo. ***Nitumie fursa hii kuzihamasisha Taasisi nyingine za fedha na za umma, kampuni binafsi, vituo vya mafuta, Taasisi za Dini na watu binafsi kutumia huduma za Shirika katika usafirishaji wa fedha kwa njia salama na ya uhakika.***

Mradi wa Ukaguzi wa Vyombo vya Moto

- 53.** *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2022/23 Shirika la Uzalishaji Mali la Jeshi la Polisi limekamilisha andiko la Mradi wa Ukaguzi wa Vyombo vya Moto. Mradi utatekelezwa kwa ubia na sekta binafsi kuanzia mwaka 2023/24 na vituo vya ukaguzi 40 vitatumika katika mikoa yote vikiwemo vituo hamishika (Mobile Centers). Lengo ni kutumia teknolojia ya kisasa bila mwingiliano mkubwa wa kibinadamu katika kukagua vyombo vya moto. Mfumo huu utasaidia kupunguza ajali zinazotokana na uchakavu wa vyombo vya moto.

Mradi wa Miji Salama (Safer Cities)

- 54.** *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2022/23 Shirika limekamilisha andiko la Mradi wa Miji Salama utakaotumia kamera zenye mifumo ya utambuzi wa sura. Katika

awamu ya kwanza kamera hizo zitafungwa Mikoa ya Arusha, Dar es Salaam na Dodoma kwenye barabara, maduka, majengo na mitaa ili kubaini, kudhibiti na kukabiliana na matishio na mianya ya uhalifu. Aidha, Serikali ipo katika hatua za kukamilisha majadiliano na Serikali ya Falme za Kiarabu kwa ajili ya upatikanaji wa mkopo wa Dola za Marekani milioni 105 za kutekeleza mradi huo. ***Naomba nitumie nafasi hii kumpongeza Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Amiri Jeshi Mkuu, Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan kwa msukumo wake katika upatikanaji wa nyenzo na vifaa vya kisasa vya kubaini, kushughulikia na kuzuia uhalifu nchini.***

JESHI LA MAGEREZA

Hali ya Ulinzi na Usalama Magerezani

55. ***Mheshimiwa Spika***, hadi kufikia mwezi Mei, 2023 jumla ya wahalifu 30,901 walikuwepo katika magereza yote nchini, ambapo wafungwa ni 18,857 na mahabusu ni 12,044. Hali ya msongamano magerezani imeendelea kudhibitiwa kwa kuchukua hatua zikiwemo utekelezaji wa adhabu mbadala kama vile Mpango wa Parole, kifungo cha nje na huduma kwa jamii. Hadi Mei, 2023 jumla ya wafungwa 780 walitolewa magerezani kupitia utaratibu wa Kifungo cha Nje (Extra Mural Labour – EML) na wafungwa 3,719 walihukumiwa kutumikia adhabu zao kwenye jamii. Pia, Jeshi la Magereza limeendelea kudhibiti msongamano katika magereza yaliyopo katika miji mikuu kwa kuhamisha wafungwa na mahabusu 2,027 kwenda katika magereza yenze nafasi.
56. ***Mheshimiwa Spika***, tunamshukuru Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Amiri Jeshi Mkuu, Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan kwa kutoa msamaha uliowanufaisha wafungwa 1,637 waliokuwepo magerezani. Mhe. Rais alitoa msamaha huo katika siku ya Maadhimisho ya Sherehe za miaka 61 ya Uhuru wa

Tanzania Bara zilizofanyika tarehe 9 Desemba, 2022 na Sherehe za Maadhimisho ya miaka 59 ya Muungano wa Tanganyika na Zanzibar tarehe 26 Aprili, 2023. Hatua hizi zimewesha kupungua kwa idadi ya wafungwa magerezani kutoka 32,671 katika kipindi cha mwezi Julai, 2021 hadi Mei, 2022 na kufikia wafungwa 30,901 katika kipindi kama hicho mwaka 2022/23. Hivyo, kuwesha kupungua kwa msongamano wa wafungwa kutoka asilimia 9.2 hadi 6.2 ikilinganishwa na uwezo wa kuhifadhi wafungwa 29,902.

- 57.** *Mheshimiwa Spika*, ulinzi na usalama magerezani unaendelea kuimarishwa kwa kutumia vifaa vya usalama vya kielektroniki. Vifaa hivyo vimefungwa katika Gereza Butimba – Mwanza. Aidha, Shilingi bilioni 1.59 zimepokelewa kwa ajili ya ununuzi na usimikaji wa vifaa vya kielektroniki katika Magereza ya Ruanda – Mbeya, Maweni – Tanga, Uyui – Tabora, Karanga – Kilimanjaro na Gereza Arusha. Pia, mkataba wa ununuzi wa vifaa vya upekuzi vyenye thamani ya Shilingi milioni 990.95 umesainiwa mwezi Machi, 2023. Katika mwaka 2023/24 Shilingi milioni 600 zimetengwa kwa ajili ya ununuzi wa vifaa vya usalama vya kielektroniki na usimikaji wa mifumo ya ulinzi na usalama katika Gereza Lilungu – Mtwara, Gereza Lindi na Gereza Bukoba – Kagera. Vifaa vya kisasa vya ki-eletroniki vitaendelea kufungwa katika magereza mengine kwa kuzingatia upatikanaji wa fedha.

Huduma za Urekebu

- 58.** *Mheshimiwa Spika*, huduma ya urekebu inatolewa kwa wafungwa waliopo magerezani kwa kuwapatia stadi za kazi, huduma za kiroho, ushauri wa kisaikolojia na michezo. Elimu ya ufundi stadi hutolewa kuitia Vyuo vya Ufundu vya Magereza vilivyosajiliwa na Serikali. Hadi Mei, 2023, jumla ya wafungwa 196 walipatiwa mafunzo ya ufundi stadi katika Chuo cha Ufundu Ruanda – Mbeya na Wami Vijana – Morogoro. Katika mwaka 2023/24 huduma za urekebu zitaendelea kuimarishwa katika magereza yote nchini.
- 59.** *Mheshimiwa Spika*, Jeshi la Magereza litafanya maboresho katika mitaala ya mafunzo ya urekebu kuanzia mafunzo ya awali hadi mafunzo ya uongozi kwa

ngazi zote. Lengo ni kuimarisha shughuli za urekebu na usalama magerezani. Shilingi milioni 300 zimetengwa kwa ajili ya kuboresha mitaala hiyo na Shilingi milioni 67 zitatumika kuandaa mpango wa mafunzo wa Jeshi la Magereza.

- 60.** *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2023/24 Shilingi bilioni 2.76 zimetengwa kwa ajili ya kuendeleza ujenzi wa Magereza ya Gairo na Kilosa – Morogoro, Kakonko – Kigoma, Kaliua – Tabora, Karatu – Arusha na Msalato na Isanga – Dodoma, Igunga – Tabora, Kwa Mturuki (Bagamoyo) – Pwani pamoja na kuanza ujenzi wa magereza mapya ya Kiabakari – Mara, Mpimbwe – Katavi, Sengerema – Mwanza, Kyerwa – Kagera, Kingurungundwa – Lindi na Mlolo – Iringa. Shilingi milioni 800 zimetengwa kwa ajili ya kuanza ujenzi wa Ofisi za Magereza katika Mikoa mitano (5) ya Geita, Kigoma, Lindi, Songwe na Tanga. Jeshi litaendelea kujenga miundombinu ya magereza na majengo ya ofisi kwa kuzingatia mahitaji na upatikanaji wa fedha.

Ujenzi na Ukarabati wa Majengo ya Magereza

- 61.** *Mheshimiwa Spika*, Jeshi la Magereza limefanya ukarabati wa mabweni ya wafungwa katika Gereza la Wanawake Kingolwira na Gereza Mbigiri – Morogoro, Gereza Shinyanga, Gereza Kongwa – Dodoma, Gereza la Wanawake Ruvuma, Gereza Lindi na Gereza Lilungu – Mtwara. Ukarabati mwingine umefanyika kwa kujenga ukuta wa ngome katika Gereza Ileje – Songwe, Idete na Mbigiri – Morogoro na Kalilankulukulu – Katavi. Katika mwaka 2023/24 Shilingi bilioni 2.31 zimetengwa kwa ajili ya kuendeleza ujenzi wa Magereza ya Gairo na Kilosa – Morogoro, Kakonko – Kigoma, Kaliua – Tabora, Karatu – Arusha na Msalato – Dodoma pamoja na kuanza ujenzi wa magereza mapya ya Kiabakari – Mara, Mpimbwe – Katavi, Sengerema – Mwanza, Kyerwa – Kagera, Kingurungundwa – Lindi na Mlolo – Iringa. Aidha, Shilingi milioni 800 zimetengwa kwa ajili ya kuanza ujenzi wa Ofisi za Magereza katika mikoa mitano (5) ya Geita, Kigoma, Lindi, Songwe na Tanga.

Kuboresha Uzalishaji wa Mazao ya Kilimo katika Mashamba ya Magereza

- 62.** *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2023/24 Jeshi la Magereza limeweka lengo la kulima mazao katika jumla ya ekari 15,000. Kati ya hizo, ekari 5,245 zitalimwa mahindi, 1,434 mpunga, 2,533 alizeti, 790 maharage na 4,998 mazao mengine. Mavuno yanayotarajiwa ni tani 4,420 za mahindi, 1,186 za Mpunga, 975 za alizeti na 245 za maharage. Katika kuunga mkono juhudhi za Serikali za kuongeza uzalishaji wa mafuta ya kula nchini, Jeshi la Magereza limeendelea na uzalishaji wa mbegu za zao la michikichi katika Gereza Kwitanga – Kigoma. Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Mei, 2023 miche 8,350 ya michikichi imepandwa katika ekari 167. Miche 25,015 imesambazwa kwa wananchi na wadau, 51,688 itasambazwa kwenye mashamba ya magereza ikiwemo Gereza Lilungu – Mtwara, Gereza Ruangwa – Lindi, Kambi Mvuti – Dar es Salaam, Gereza Kibiti na Kigongoni – Pwani na Gereza Kalilankulukulu – Katavi. Katika mwaka 2023/24, Shilingi bilioni 4.76 zimetengwa kwa ajili ya kuendeleza kilimo katika mashamba ya magereza.

Matumizi ya Nishati Safi na Utunzaji wa Mazingira

- 63.** *Mheshimiwa Spika, katika* kutekeleza agizo la Mhe. Rais la kutumia nishati safi ya kupikia chakula cha wafungwa badala ya kutumia kuni, Jeshi la Magereza limeanza kutumia gesi katika Gereza Keko na Chuo cha Taaluma ya Urekebishaji Tanzania – Dar es Salaam. Pia, mifumo ya gesi asilia imeanza kufungwa katika Gereza Ukonga – Dar es Salaam kwa ajili ya kupikia chakula cha wafungwa. Aidha, Serikali imetenga Shilingi bilioni 1 katika bajeti ya mwaka 2023/24 kwa ajili ya kuendeleza matumizi ya gesi kwa ajili kupikia katika magereza 19.

SHIRIKA LA MAGEREZA (SHIMA)

- 64.** *Mheshimiwa Spika*, Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi imefanya mabadiliko ya Kanuni za Shirika la Magereza ili kuhakikisha linajiedhesha kibashara. Aidha, uteuzi wa Mwenyekiti wa Bodi Inspeksa Jenerali wa Polisi Mstaaful Said Ally Mwema, Bodi mpya ya Wakurugenzi na Afisa Mtendaji Mkuu Bw. Moremi Marwa umefanyika. Bodi ilizinduliwa rasmi tarehe 01 Novemba, 2022. Kufanyika kwa

mabadiliko haya kunachochaea ufanisi katika utendaji wa Shirika na kuwezesha kufikia malengo ya uanzishwaji wake.

65. **Mheshimiwa Spika**, mabadiliko hayo yameweza kupatikana kwa mafanikio katika Shirika hilo ikiwemo: kuandaliwa kwa Mpango wa Biashara (Business Plan) wa miaka mitatu 2023/24 – 2025/26. Mpango huo unatoa dira ya ukuaji wa biashara ya SHIMA kwa kuzingatia utatuzi wa changamoto za kiutendaji kwa miradi inayohusu shughuli za msingi za shirika; kufanya marekebisho ya miongozo ya uendeshaji wa miradi; na kuboresha matumizi ya rasilimali zilizopo ili kuleta tija.
66. **Mheshimiwa Spika**, Shirika limepanga kufanya maboresho ya viwanda vya samani na ushonaji Ukonga na Kiwanda cha samani Uyui. Maboresho hayo yatafanyika kwa kufanya matengenezo na ununuvi wa mashine mpya. Lengo ni kuongeza ufanisi wa shughuli zinazotekeliza kwenye viwanda hivyo katika utengenezaji wa bidhaa. Ili kufanikisha shughuli hizo, kiasi cha Shilingi milioni 165 kimepangwa kutumika katika mwaka 2023/24.
67. **Mheshimiwa Spika**, mafanikio mengine ni kuboreshwa kwa utunzaji wa kumbukumbu za hesabu na matumizi ya mifumo ya teknolojia katika makusanyo ya mapato, ambapo katika kipindi cha Novemba, 2022 hadi Machi, 2023 mizania ya hesabu, mali na mtaji wa Shirika imeongezeka kutoka Shilingi bilioni 29 hadi kufikia Shilingi bilioni 49.44 sawa na ongezeko la takriban Shilingi bilioni 20. Hii inawezesha Shirika kuongeza mtaji na kuwezesha ushirikiano wa kibiashara na sekta ya fedha na sekta binafsi.
68. **Mheshimiwa Spika**, katika kuboresha shughuli za kilimo katika msimu wa mwaka 2022/23, Shirika limelima ekari 5,306, ambapo ekari 3,925 zimelimwa mahindi, 865 mpunga, 197 maharage, 230 alizeti na 89 miwa. Matarajio ni kuvuna tani 5,298 za mahindi, 973 mpunga, 99 maharage, 138 alizeti na 2,670 miwa. Mavuno hayo yatasaidia kuongeza chakula cha wafungwa kinachozalishwa na Shirika kutoka wastani wa tani 2,900 za mahindi na tani 973 za mpunga mwaka 2022/23 hadi

kufikia tani 4,800 za mahindi na tani 1,486 za mpunga mwaka 2023/24. Pia, itasaidia Serikali kupunguza gharama zinazotumika kununua chakula kwa wazabuni wa nje. Mpango wa Shirika ni kuwezesha kufikia zaidi ya **asilimia 70** ya kujitosheleza kwa chakula cha wafungwa kwa mazao ya mahindi, mpunga na maharage ifikapo mwaka 2025/26.

Kampuni Tanzu ya SHIMA Guard Security Company

- 69.** *Mheshimiwa Spika*, Shirika kupitia kampuni yake tanzu ya SHIMA Guard Security Company Limited imeendelea kutoa huduma za ulinzi wa watu na mali kwa taasisi za umma na binafsi pamoja na watu binafsi. Hadi kufikia mwezi Mei, 2023 vijana wa kitanzania zaidi ya 650 wamepatiwa mafunzo na kuajiriwa kwa ajili ya kazi za ulinzi. Kuanzishwa kwa Kampuni hii kumewezesha Shirika kupata mapato ya wastani wa Shilingi bilioni 2.6 kwa mwaka. Katika mwaka 2023/24 Shirika litaendelea kutoa huduma za ulinzi na hivyo kuchangia katika mapato ya Shirika na kutoa ajira kwa Watanzania. ***Naomba nitoe rai kwa Taasisi za Serikali, mashirika ya umma na binafsi pamoja na watu binafsi kutumia huduma za ulinzi kupitia kampuni hii ya kizalendo kwa gharama nafuu.***

JESHI LA ZIMAMOTO NA UOKOAJI

- 70.** *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Mei, 2023 Jeshi la Zimamoto na Uokoaji limezima moto na kufanya uokoaji katika matukio 2,405. Katika matukio hayo, Jeshi hilo kwa kushirikiana na wadau wengine, wameweza kuokoa majeruhi 71 na kilometra za mraba 719.33 za uoto wa asili wa Mlima Kilimanjaro.
- 71.** *Mheshimiwa Spika*, kutokana na madhara makubwa yanayosababishwa na majanga ya moto, Serikali imenunua boti mbili (2) za uokoaji na ununuzi wa magari

matatu (3) ya kuzima moto. Boti moja (1) inafanya kazi katika Mkoa wa Dar es Salaam na nyingine Mkoa wa Mwanza. Katika mwaka 2022/23 Serikali imetenga Shilingi bilioni 1.96 kwa ajili ya ununuzi wa magari 15 ya utawala na shughuli za ukaguzi wa kinga na tahadhari dhidi ya moto. Hadi kufikia mwezi Mei, 2023 Shilingi bilioni 1.88 zimepokelewa na taratibu za ununuzi zinaendelea. Vilevile, katika mwaka 2023/24 Serikali imetenga Shilingi bilioni 1.96 kwa ajili ya ununuzi wa magari 12 ya utawala na ukaguzi.

- 72.** *Mheshimiwa Spika*, katika jitihada nyingine, Serikali imepata mkopo wa masharti nafuu wa Euro milioni 4.9, sawa na takribani Shilingi bilioni 12.79 kutoka Serikali ya Austria kwa ajili ya ununuzi wa magari 12 ya kuzima moto ikiwemo magari mawili (2) ya ngazi yenye uwezo wa kuzima moto kwenye majengo yenye zaidi ya ghorofa 20. Magari hayo yanatarajia kuletwa nchini kuanzia Desemba, 2023. Aidha, Serikali inakamilisha taratibu zitakazowezesha Jeshi la Zimamoto na Uokoaji kupata vitendea kazi vingi na vya kisasa kwa mkopo wa Dola za Marekani milioni 100 sawa na takribani Shilingi milioni 232.61. Mkopo huo utatolewa na Abu Dhabi Export Credit Agency (ADEX) kutoka Serikali ya Falme za Kiarabu (UAE). Kwa sasa Serikali kuitia Wizara ya Fedha na Mipango ipo katika hatua za juu za majadiliano na Serikali ya Falme za Kiarabu (UAE) kuitia ADEX kuhusu upatikanaji wa mkopo huo. ***Kwa mara nyingine tena nampongeza Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Amiri Jeshi Mkuu, Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan kwa azma ya kutaka kuweka uwekezaji mkubwa wa kihistoria katika Jeshi la Zimamoto na Uokoaji ambao haujawahi kutokea tangu dunia hii ilipoumbwa.***

Miradi ya Maendeleo inayotekelzwa na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji

- 73.** *Mheshimiwa Spika*, mradi wa ujenzi wa Kituo Kikuu cha Zimamoto na Uokoaji TAZARA – Dar es Salaam umekamilika na ulizinduliwa rasmi na Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dkt. Philip Isidor Mpango tarehe 28 Aprili, 2023. Miradi mingine iliyokamilika ni ujenzi wa Vituo vya Zimamoto na Uokoaji Nzuguni na Chamwino – Dodoma. Miradi hiyo ilizinduliwa rasmi na Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb.) tarehe 26 Aprili, 2023. Aidha, ukarabati wa Kituo cha Zimamoto na Uokoaji Ilala – Dar es Salaam unaendelea na umefikia asilimia 74.
- 74.** *Mheshimiwa Spika*, katika bajeti ya maendeleo ya mwaka 2023/24 Jeshi litafanya yafuatayo: ununuzi wa vifaa vya zimamoto na uokoaji Shilingi milioni 500; ujenzi wa majengo mawili (2) ya ghorofa Kikombo – Dodoma Shilingi bilioni 2.5; ukarabati wa nyumba 10 za makazi ya askari katika Mikoa ya Arusha, Iringa na Morogoro Shilingi milioni 400; na uendelezaji wa ujenzi wa Chuo cha Zimamoto na Uokoaji Chogo – Tanga Shilingi bilioni 1.1.

IDARA YA UHAMIAJI

Udhibiti wa Uingiaji na Utokaji wa Wageni na Raia Nchini

- 75.** *Mheshimiwa Spika*, Idara ya Uhamiaji inatekeleza majukumu yake ya msingi ya utoaji wa huduma za kiuhamiaji kwa wageni na raia. Katika kipindi cha mwezi Julai, 2022 hadi Mei, 2023 jumla ya wageni 1,412,404 waliingga nchini ikilinganishwa na wageni 1,129,844 waliongibia kwa kipindi kama hicho mwaka 2021/22. Ongezeko la wageni waliongibia na kutoka nchini linatokana na sera ya Serikali ya Awamu ya Sita ya kuwavutia wageni kutembelea Tanzania kwa shughuli za uwekezaji, utalii, biashara na shughuli za kijamii. **Nampongeza Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan kwa jitihada zake za kuvutia wageni kuingia nchini kwa shughuli za kiuchumi na kijamii kupitia filamu yake ya Royal Tour.**

Operesheni, Misako, Doria na Ukaguzi

- 76.** *Mheshimiwa Spika*, operesheni, misako, doria na ukaguzi zimefanyika ili kuwadhibiti wageni wanaoingia nchini kinyume cha sheria. Hadi kufikia mwezi Mei, 2023 jumla ya watuhumiwa 22,882 wa makosa ya kiuhamiaji walikamatwa na kuchukuliwa hatua za kisheria.
- 77.** *Mheshimiwa Spika*, katika kukabiliana na changamoto ya wahamiaji haramu, hususan kutoka nchi ya Ethiopia, Serikali imefanya mapitio ya Kanuni za Uhamiaji za mwaka 2016 eneo la Visa kwenye Jedwali Na. 4 la nchi zinazohitaji Viza Rejea. **Napenda kulitaarifu Bunge lako kuwa nchi ya Ethiopia imeondolewa kwenye Jedwali Na. 4 la Orodha ya nchi zinazopata Viza Rejea kupitia Gazeti la Serikali la tarehe 27 Januari, 2023 (GN 37/2023)**. Kwa sasa raia wa nchi ya Ethiopia wanaruhusiwa kuingia nchini kwa sharti la kuwa na Pasipoti ya Taifa lao na visa ya kuendelea na safari nje ya Tanzania. Hatua hii ni katika kupata ufumbuzi wa changamoto ya muda mrefu ya wahamiaji haramu kutoka nchi hiyo.
- 78.** *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2023/24 Wizara itaendelea kudhibiti wahamiaji haramu kwa kuhakikisha watu wote wanaoingia nchini wanazingatia sheria. Aidha, elimu itaendelea kutolewa kuhusu Sheria za Uhamiaji pamoja na kuanzisha kampeni yenye kauli mbiu kauli mbiu isemayo “**Mjue Jirani Yako**”. Lengo ni kuwashirikisha wananchi katika kuwabaini wahamiaji haramu na kuwapa elimu juu ya madhara ya kuwahifadhi wageni wasiostahili.
- 79.** *Mheshimiwa Spika*, vilevile, Idara ya Uhamiaji itaanza ujenzi wa Ofisi ya Uhamiaji Mkoa wa Songwe, Ofisi ya Wilaya ya Mufindi – Iringa na Kituo cha Uhamiaji Kirongwe – Mara. Vilevile, nyumba 12 zitajengwa kwa ajili ya Makazi ya Wakufunzi katika Chuo cha Raphael Kubaga – Tanga. Aidha, ukarabati utafanyika katika nyumba 12 za watumishi mkoani Tabora na ofisi za Uhamiaji za Wilaya za Kahama – Shinyanga na Ifakara – Morogoro. Jumla ya Shilingi bilioni 4.34 zimetengwa kwa ajili ya kutekeleza miradi hiyo.

MAMLAKA YA VITAMBULISHO VYA TAIFA (NIDA)

80. **Mheshimiwa Spika**, kazi ya usajili na utambuzi wa watu inaendelea. Katika kipindi cha mwezi Julai, 2022 hadi Mei, 2023, wananchi 774,594 walisajiliwa kati ya hao 733,238 walisajiliwa Tanzania Bara na 41,356 Zanzibar. Hivyo kufanya idadi ya wananchi waliosajiliwa tangu kuanza kwa usajili wa watu nchini mwaka 2012 kufikia 23,960,323.
81. **Mheshimiwa Spika**, ili kuongeza kasi ya usajili, **napenda kulitangazia Bunge hili kuwa mwezi Desemba, 2022 NIDA imeanza kupokea maombi ya usajili kwa njia ya mtandao**. Huduma hiyo itapunguza ghamama na foleni za watu katika ofisi za usajili za NIDA, hususan maeneo ya mijini. Hadi kufikia mwezi Mei, 2023 maombi 17,248 yalipokelewa kuititia njia hiyo. Katika mwaka 2023/24 Serikali itaendelea na zoezi la usajili na utambuzi wa watu katika wilaya na mikoa yote, ambapo jumla ya watu 1,597,827 wanatarajiwa kusajiliwa.
82. **Mheshimiwa Spika**, Serikali inaendelea kufanya jitihada za kuhakikisha watu wote wenye Namba za Utambulisho wanapata vitambulisho vyao. Hadi kufikia Mei, 2023 NIDA imepokea Shilingi bilioni 28. Aidha, NIDA imeshafungua barua za malipo (Letter of Credit – LC) ya Shilingi bilioni 42.50 kwa ajili ya ununuzi wa kadighafi 11,242,353 na taratibu za ununuzi zinaendelea. Upatikanaji wa kadighafi hizo utawezesha wananchi wote waliosajiliwa kupata vitambulisho vyao.
83. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imefanya marekebisho ya Kanuni za Usajili na Utambuzi wa Watu za mwaka 2014. Marekebisho hayo yamefanyika katika maeneo ya ukomo wa muda wa Vitambulisho vya Taifa kwa Watanzania, huduma ya ushirikishanaji wa taarifa, usajili wa walowezi na Watanzania wanaoishi nje ya nchi. Matokeo tarajiwa ni kuimarika kwa usalama kwa kuwatambua watu wote, kuboresha utolewaji wa huduma na kuimarisha ukusanyaji wa mapato ya Serikali. **Naomba nitoe maagizo kwa watoa huduma kuendelea kuvitambua Vitambulisho vya Taifa bila kuzingatia tarehe ya muda wa ukomo wa matumizi.**

- 84.** *Mheshimiwa Spika*, tarehe 27 Oktoba, 2022 Serikali ilisaini Mkataba wa Mkopo wa Masharti Nafuu na Serikali ya Jamhuri ya Watu wa Korea Kusini kwa ajili ya kuanza awamu ya pili ya mradi wa ujenzi wa ofisi za NIDA. Mradi unahusisha ujenzi wa Ofisi ya Makao Makuu – Dodoma, ofisi 31 za usajili za Wilaya na ghala la kuhifadhi vifaa vya TEHAMA. Kwa sasa NIDA ipo katika taratibu za mwisho za ununuzi za kumpata mshauri elekezi.
- 85.** *Mheshimiwa Spika*, Serikali inaangalia uwezekano wa kuunganisha vitambulisho vinavyotumika kwa huduma mbalimbali ikiwemo leseni ya udereva, kadi ya bima ya afya na kitambulisho cha mpiga kura, ili kuwa na kitambulisho kimoja cha taifa (Universal National Identification Card). Katika kufanikisha hilo, Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi mwezi Mei, 2023 imefanya majadiliano ya awali na maafisa waandamizi wa Bill & Melinda Gates Foundation ya Marekani ambayo imeonesha nia ya kusaidia mpango huo. Mpango huo utapunguza gharama za Serikali katika ununuzi wa kadi ghafi za kuchapisha vitambulisho, kuwezesha upatikanaji wa huduma za kiuchumi na kijamii kwa wananchi na kurahisisha upatikanaji wa kadi hizo kwa wananchi.
- 86.** *Mheshimiwa Spika*, ili kuwezesha mpango huo, katika mwaka 2023/24 Serikali itaanza kufanya yafuatayo: kushirikisha wadau wote muhimu kupata maoni; kurekebisha Sheria ya Utambuzi na Usajili ili kuwezesha mtu kusajiliwa tangu anapozaliwa hadi anapofariki; kutumia teknolojia ya kisasa kwa kushirikiana na nchi zenyet uzoefu na zinazotumia kitambulisho kimoja cha taifa; na kuwekeza katika mifumo ya kisasa ya utambuzi na usajili wa watu pamoja na utoaji wa vitambulisho.

HUDUMA KWA WAKIMBIZI

- 87.** *Mheshimiwa Spika*, hadi kufikia Mei, 2023, Tanzania inahifadhi jumla ya wakimbizi 269,749. Serikali kwa kushirikiana na UNHCR imefanikiwa kuwatafutia suluhisho la kudumu jumla ya wakimbizi 10,335. Kati ya hao, wakimbizi 5,324

walirejeshwa kwa hiari yao nchini Burundi na wakimbizi 5,011 walihamishiwa katika mataifa ya Marekani, Canada, Ufaransa na Australia.

88. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2023/24 Wizara itaendelea: kusimamia hali ya ulinzi na usalama katika makazi, kambi za wakimbizi na maeneo yanayozunguka kwa kushirikiana na vyombo vingine vya usalama; kuwatafutia suluhisho la kudumu wakimbizi waliopo nchini; kusimamia na kufuatailia utunzaji wa mazingira katika maeneo ya kambi za wakimbizi. Jumla ya Shilingi bilioni 1.73 zimetengwa katika mwaka 2023/24 kwa ajili ya kazi hizo.

USAJILI WA JUMUIYA ZA KIDINI NA ZISIZO ZA KIDINI

89. **Mheshimiwa Spika**, Wizara inaendelea kusajili na kusimamia Jumuiya za Kidini na zisizo za Kidini kwa kuzingatia Sheria. Hadi mwezi Mei, 2023 jumla ya maombi ya usajili wa Jumuiya 429 yalipokelewa. Jumla ya Jumuiya 375 zilisajiliwa na maombi 54 yanaendelea kufanyiwa kazi. Usajili huu unafanya idadi ya Jumuiya za Kidini na zisizo za Kidini zilizosajiliwa kufikia 10,108. Aidha, Ofisi ya Msajili wa Jumuiya ilifanya zoezi la uhakiki kwa Taasisi za Kidini 672 na kuhusiha yeti husika vya usajili.
90. **Mheshimiwa Spika**, katika kudhibiti na kupambana na vitendo vya mmomonyoko wa maadili kwenye Jumuiya za Kidini na zisizo za Kidini, Ofisi ya Msajili wa Jumuiya imefanya yafuatayo: imesitisha shughuli za Jumuiya ya Kidini iitwayo Spirit Word Ministry iliyopo Jijini Dar es Salaam. Jumuiya hiyo imefutiwa usajili kwa sababu ya kutoa mahubiri na mafundisho yenyewe mwelekeo wa kuhamasisha mapenzi ya jinsia moja pamoja na kutoa ujumbe wenye vitendo vya ushoga. Vilevile, taarifa zimekusanywa zinazohusu idadi ya vituo vya kulea watoto na shule zinazotoa mafundisho ya dini kwa watoto wadogo ili kuzifanyia kazi. Pia, elimu imetolewa kwa Viongozi wa Jumuiya za Kidini ili waendelee kutoa mafundisho kwa waumini yanayoendana na mila, desturi na maadili ya Kitanzania.
91. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2023/24 Wizara imepanga: kuandaa mwongozo wa taratibu za kuabudu na ithibati ya taasisi zinazotoa elimu ya dini;

kuimarisha ufuatiliaji na utendaji wa Jumuiya za Kidini na zisizokuwa za Kidini; na kutoa mafunzo kwa Viongozi wa Jumuiya yatakayochangia kudumisha amani na utulivu nchini. Aidha, Wizara itaanzisha Ofisi za Kanda za Msajili katika Kanda ya Ziwa na Ofisi ya Kanda ya Nyanda za Juu Kusini.

D. SHUKRANI

92. **Mheshimiwa Spika**, nakushukuru wewe binafsi, Naibu Spika, Wenyeviti wa Bunge na Wenyeviti wa Kamati za Kudumu za Bunge kwa kusimamia vizuri shughuli za Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Kwa umoja wenu mmewezesha shughuli za Bunge kuendelea vema na kutoa ushauri unaosaidia kuimarisha utendaji wa Wizara na Serikali kwa ujumla.
93. **Mheshimiwa Spika**, vilevile, natoa shukrani zangu za dhati kwa Naibu Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi, Mhe. Jumanne A. Sagini na Mbunge wa Jimbo la Butiama kwa kunisaidia kusimamia majukumu ya Wizara. Aidha, ninawashukuru Katibu Mkuu Ndugu Kaspar K. Mmuya na Naibu Katibu Mkuu Dkt. Maduhu I. Kazi kwa kusimamia vema utekelezaji wa kazi za Wizara.
94. **Mheshimiwa Spika**, pia ninawashukuru Wakuu wa Vyombo vya Ulinzi na Usalama vilivyopo chini ya Wizara kwa kuhakikisha uwepo wa amani na utulivu nchini na kuwezesha kupatikana kwa mafanikio mbalimbali. Viongozi hao ni: Inspeka Jenerali wa Jeshi la Polisi, Camillus Wambura; Kamishna Jenerali wa Jeshi la Magereza, Mzee R. Nyamka; Kamishna Jenerali wa Jeshi la Zimamoto na Uokoaji, John W. Masunga; na Kamishna Jenerali wa Uhamiaji, Dkt. Anna P. Makakala. Namshukuru pia Mkurugenzi Mkuu wa Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa, Ndugu Ismail H. Rumatila.

- 95.** *Mheshimiwa Spika*, shukrani nyingine nazitoa kwa wenyeviti wa Bodi wa Mashirika yaliyopo chini ya Wizara ambao ni Prof. Suffian H. Bukurura Mwenyekiti wa Shirika la Uzalishaji Mali la Jeshi la Polisi na Inspeka Jenerali wa Polisi Mstaafu Saidi A. Mwema Mwenyekiti wa Shirika la Magereza. Wenyeviti hao kwa kushirikiana na wajumbe wa bodi wamekuwa wakitoa ushauri wa kuboresha utendaji na usimamizi wa mashirika hayo ambayo yanaendelea kuimarika. Aidha, namshukuru Mhe. Balozi Khamis Kagasheki Mwenyekiti wa Bodi ya Parole kwa kusimamia vema majukumu ya Bodi hyo. Pia, nawashukuru Wakurugenzi, Wakurugenzi Wasaidizi, Makamishna, Makamishna Wasaidizi, Wakuu wa Vitengo, Maafisa, Askari na watumishi wote wa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa kuendelea kutekeleza majukumu ya Wizara kwa ufanisi.
- 96.** *Mheshimiwa Spika*, kwa niaba ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, natoa shukrani kwa nchi za Austria, Marekani, Ujeruman, Umoja wa Falme za Kiarabu, Umoja wa Ulaya, Jamhuri ya Korea Kusini pamoja na Kampuni na Mashirika ya IOM, UNDP, UNHCR, UNICEF, UNFPA, UN – Women, WFP, TIRA, Buzwagi Gold Mine, North Mara Gold Mine, Taasisi za Kidini na sizizokuwa za Kidini, Vyombo vya Habari na wananchi kwa ujumla kwa kuendelea kushirikiana na Wizara katika nyanja mbalimbali.
- 97.** *Mheshimiwa Spika*, shukrani za kipekee nazitoa kwa familia yangu, ndugu na jamaa kwa ushirikiano wanaonipa katika kutekeleza majukumu yangu. Kwa dhati kabisa ninawashukuru na kuwapongeza wananchi wa Jimbo la Kikwajuni kwa kushirikiana nami katika kuwezesha maendeleo ya jimbo letu.

E. HITIMISHO

Makadirio ya Ukusanyaji wa Mapato kwa Mwaka 2023/24

- 98.** *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka wa fedha 2023/24 Wizara imewekewa lengo la kukusanya jumla ya Shilingi bilioni 393.50 kutoka kwenye vyanzo mbalimbali.

Maombi ya Fedha kwa Mwaka 2023/24

- 99.** *Mheshimiwa Spika*, kwa heshima na taadhima, naomba sasa Bunge lako liidhinishe Bajeti ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa mwaka 2023/24 yenye jumla ya Shilingi 1,293,820,903,000. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 510,135,630,000** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo, **Shilingi 678,657,324,000** ni Mishahara na **Shilingi 105,027,949,000** ni fedha za Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha za maendeleo, **Shilingi 100,233,364,000** ni fedha za ndani na **Shilingi 4,794,585,000** ni fedha za nje.
- 100.** *Mheshimiwa Spika*, naomba kutoa hoja.